

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА VIII КЛАС
КОМПОНЕНТ *БЪЛГАРСКИ ЕЗИК*
(ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по български език в VIII клас разширява и допълва знанията, уменията и отношенията, свързани със системата на съвременния български книжовен език и с изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

С оглед на развиването на социокултурните компетентности са представени теми, чрез които се цели запознаване с особеностите на разговорния и на художествения функционален стил, както и овладяване на умения за извличане и за използване на информация от разговорни и от художествени текстове за решаване на комуникативна задача. Предвидено е и овладяването на речевия етикет в електронното общуване.

По отношение на развиването на езиковите компетентности са включени теми, насочени към разпознаването на специфичните езикови средства в разговорни и в художествени текстове. Програмата предвижда разширяване и допълване на знания на лексикално равнище (родово и видово понятие, фразеологично словосъчетание), на морфологично равнище (вид и залог на глагола), на синтактично равнище (видове подчинени изречения и пунктуация на сложно съставно и сложно смесено изречение).

Във връзка с развиването на комуникативните компетентности в устното и в писменото общуване в учебната програма е предвидено развиване на умения за писане на електронно писмо, на публично изказване по морален проблем, както и за създаване на писмен аргументативен текст – есе.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Разграничава видовете функционални стилове (разговорен, художествен). Разбира отношението между речево поведение и особеностите на конкретната комуникативна ситуация. Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит. Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи. Представя различни видове информация по зададени параметри.
ЕЗИКОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Познава характеристиките на българския книжовен език. Разпознава езикови особености на текстове, характерни за разговорния и за художествения стил. Задълбочава знанията си за лексикални и за граматични особености на книжовния български език.
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<i>Слушане</i> Сравнява и анализира различни проблеми при участие в диалог и в дискусия. <i>Четене</i> Сравнява и анализира проблеми в художествени текстове.

	<p><i>Говорене</i> Спазва правилата за книжовен изговор. Подготвя и представя публично изказване по морален проблем.</p> <p><i>Писане</i> Спазва изучените книжовни езикови правила. Създава в писмена форма: - есе по морален проблем; - електронно писмо.</p>
--	---

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Език, текст, общуване. Книжовен език	<p>Разбира отношението между език и личност, език и общество, език и култура. Разбира връзките между <i>език – текст – общуване</i> в комуникативната ситуация. Разбира същността на понятието <i>книжовен език</i>. Познава характеристиките на книжовния език. Разбира същността на кодификацията за регламентирането на книжовните езикови норми.</p>	книжовен език езикова норма кодификация
2. Функционални стилове на българския книжовен език	<p>Разбира отношението между понятията <i>текст</i> и <i>стил</i>. Различава понятията <i>индивидуален стил</i> и <i>функционален стил</i>. Познава видовете функционални стилове на българския книжовен език – разговорен стил, официално-делови стил, научен стил, художествен стил, публицистичен стил.</p>	стил индивидуален стил функционален стил
3. Разговорен стил	<p>Разпознава съдържателните, функционалните, жанровите и езиковите особености на разговорния стил. Участва в диалог, като съобразява изказа си със ситуацията. Извлича и използва информация от разговорни текстове при решаване на комуникативна задача.</p>	
4. Художествен стил	<p>Разпознава съдържателните, функционалните, жанровите и езиковите особености на художествения стил. Съпоставя и анализира проблеми в художествени текстове. Извлича и използва информация от художествени текстове при решаване на комуникативна задача.</p>	
5. Лексикални особености на думата в текста.	<p>Използва уместно лексикални средства за изразяване на отношения между видови и родови понятия, между причина и следствие.</p>	родово понятие видово понятие

Фразеологично словосъчетание	Познава смисловите и граматичните особености на фразеологичното словосъчетание. Познава различни по произход фразеологични словосъчетания и уместно ги използва в речевата си практика.	свободно словосъчетание фразеологично словосъчетание
6. Речев етикет в електронното общуване	Прави сравнение между общуване по електронен път и общуване в други комуникативни ситуации. Познава особеностите на речевия етикет в електронното общуване. Използва уместно речеви етикетни формули при електронно общуване.	
7. Залог на глагола	Разпознава залога като отношение на глаголния субект към глаголното действие. Използва уместно формите за страдателен залог в речевата практика с оглед постигането на конкретни комуникативни цели.	залог деятелен залог страдателен залог
8. Вид и време на глагола	Познава особеностите на вида на глагола. Използва уместно различни глаголни времена и глаголи от различен вид в текст.	вид на глагола свършен вид на глагола несвършен вид на глагола
9. Пунктуация на сложно съставно и на сложно смесено изречение	Използва уместно в текст различни видове сложни съставни изречения. Използва уместно различни синтактични конструкции според целта на общуване. Прилага пунктуационните правила, свързани с особеностите на сложното съставно изречение с различни подчинени изречения – подчинено определително изречение, подчинено допълнително изречение, подчинено обстоятелствено изречение, подчинено подложно изречение.	

В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента БЪЛГАРСКИ ЕЗИК се предвиждат 18 часа върху следните теми:

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Публично изказване. Публично изказване по морален проблем	Познава особеностите на публичното изказване. Формулира теза и се придържа към нея. Подбира и структурира аргументи от различни източници на информация. Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит. Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи.	публично изказване

	<p>Представя различни видове информация по зададени параметри.</p> <p>Подготвя публично изказване по морален проблем, като се съобразява със ситуацията на общуване.</p> <p>Произнася публично изказване по морален проблем с подходяща интонация и артикулация.</p> <p>Спазва правилата за книжовен изговор.</p> <p>Използва уместно неезикови средства (мимики, поглед, поза, жестове).</p>	
<p>Есето като вид аргументативен текст.</p> <p>Есе по морален проблем</p>	<p>Познава особеностите на есето като аргументативен текст.</p> <p>Познава задължителните структурни елементи (теза, аргументи) на есето.</p> <p>Формулира теза.</p> <p>Подбира аргументи при изведена теза.</p> <p>Изгражда смислови и логически връзки между отделните структурни и композиционни елементи на есето.</p> <p>Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит.</p> <p>Създава есе по морален проблем.</p> <p>Спазва изучените книжовни езикови правила.</p>	есе
Електронно писмо	<p>Познава особеностите на електронното писмо.</p> <p>Създава електронно писмо.</p> <p>Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит.</p> <p>Представя различни видове информация по зададени параметри.</p> <p>Съобразява се с изискванията за графично и за структурно оформяне на електронното писмо.</p> <p>Спазва изучените книжовни езикови правила.</p>	електронно писмо

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет **БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА** в VIII клас е определеният годишен брой часове в прилагания в училището рамков учебен план, като 50% от часовете са за *български език* и 50% – за *литература*.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Препоръчително разпределение на часовете в компонента **БЪЛГАРСКИ ЕЗИК**:

За нови знания	40 %
За упражнения	40 %
За преговор	6 %
За обобщение	6 %
За контролни и за класни работи	8 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки от устни и от писмени изпитвания	60 %
Оценки от контролни работи и от класни работи	20 %
Оценки от други участия (работа в часовете, изпълнение на домашни работи, работа в групи и др.)	20 %

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Умения за общуване на чужди езици	Участие в публични изказвания по морален проблем, свързан с културното многообразие, като основа за развиване на интереса към межкултурното общуване и към чуждите езици.
Дигитална компетентност	Използване на книги от електронни библиотеки и на други електронно базирани информационни източници (речници, енциклопедии, бази данни) за изпълнение на конкретна комуникативна задача. Използване на мултимедия за представяне на продукти от изпълнение на конкретна комуникативна задача.
Умения за учене	Самонаблюдаване и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или на комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.
Социални и граждански компетентности	Общуване в различни среди чрез демонстриране на толерантност и чрез изграждане на взаимно доверие. Общуване чрез изразяване и разбиране на различни гледни точки.